

"New Age" ja sukupuoliarvomaailma

Helena Helve

eMail: : Helena.Helve@helsinki.fi

Nordic Research Co-ordinator

Helena Helve, Ph.D., Docent

Po.Box 59, FIN-00014 University of Helsinki

Tel: +358-9-191 23588 Fax: +358-9-19123591

Summary: Helena Helve "New Age" and a gendered value world

The introduction contextualises the topic. As a result of new feminist movements in the 1960's women became socially visible. While their critical voices were heard even within patriarchal churches, many of them found new content outside the traditional churches, for example in neopaganistic "Wicca" groups where they felt that their female identity and spirituality was better understood. Other alternatives were found within the general range of "New Age". In the second section the concept of "New Age" is discussed. The concept includes very many meanings. Though mostly understood to refer directly to various "cults" there are also big commercial markets surrounding the religious phenomena. People are free to choose particular parts of it, e.g. New Age newspapers, radio programmes, music, internet pages etc. It can range from belief in UFOs as far as a new world view and value world. The third section seeks connections between "New Age" phenomena and the post-modern period, which has its own ideology and values. These are mostly possible only for people living in rich western countries. For example, western young people revolted during the 60's against the Vietnam war and the materialism of modern culture. "New Age" gave them an image of love and freedom. It was ironical because at the same time the growing use of narcotics increased commercialism. In the fourth section the writer introduces her own research results into young people's world-views and values and how they have changed from the 80's to the 90's. The new value world is more "green" than before. This means in practice, for example, vegetarianism. Evidence can be found which shows that the world views and values of boys and girls differ. The fifth section presents the differing beliefs of boys and girls. Boys are not so interested in New Age themes as girls but they believe more often than girls in UFOs (Figures 1 and 2). Girls believe more often than boys in God, and they are also accustomed to pray more often than boys. The writer concludes from this that girls and women experience religion in a different way than boys and men. For females, caring and social life seem to be more important, also as a moral virtue, while for men independence is more important than it is for girls. In the Finnish and Nordic case this is paradoxical because parents tend to encourage their daughters to regard themselves as equal with boys and men and to have a sense of independence. Girls and women are more critical towards technology and science than boys and men. They are also more post-material in their values. Thus they are more interested in "New Age" beliefs. The author recalls at the end of her article that in any case women have a greater tendency to all kinds of religious activity than men. However, there are important changes underlying the values of those who are involved with "New

Age".

Sukupuolivallankumouksen uusi aika

Länsimaissa 1960-lukua voidaan pitää sukupuolivallankumoksen vuosikymmenenä (ks. esim. Roof 1993, 48-51). Naiset menivät työelämään, vapautuivat seksuaalisesti ja saivat lisää valinnan mahdollisuuksia elämäänsä. Syntyi uusia naisliikkeitä ja naisten puolesta puhujia. Eräs merkittävimmistä oli Betty Friedan kirja ”The Feminine Mystique” (1963, New York: W.W.Norton), jossa kannustettiin naisia koulutukseen ja kodin ulkopuolelle työelämään. Myöskin 1960-luvulla yleistyi ehkäisytablettien käyttö. Nainen saattoi olla seksuaalinen ja hallita ruumistaan pelkäämättä raskautta. Tämä luonnollisesti muutti myös moraaliarvoja. Muunmuassa suhtautumista avoliittoihin ja aborttiin (Henken and Vinken 1992). Uudet moraalitulkinnat ja naisen asema haastoi myös perinteisiä uskontoja. Esimerkiksi katolilaisissa maissa syntyvyyden sääntötyö on koettu vaikeaksi kysymykseksi. Samoin naispappeus esimerkiksi oman kirkkomme piirissä jakoi mielipiteitä jyrkästi.

Naiset tulivat yhteiskunnallisesti näkyviksi. Heidän äänensä kuului myös kirkkojen sisällä kriittisinä huomautuksina patriarkalisesta järjestelmästä, jossa ei otettu huomioon naista kokonaisvaltaisesti. Naiset etsiytyivät myös pois perinteisten kirkkojen piiristä. Syntyi muun muassa uuspuolittaisiksi tulkittuja ”noitanaisryhmiä”, joita löytyy Suomestakin. Näissä naisryhmissä vahvistettiin naisten identiteettiä ja henkisyttä, joka on naisille ominaista. Naisten ruumiillisuus, kuukautissyklit, uuden elämän synnyttäminen ja seksuaalisuus on useimmissa kulttuureissa ja uskonnoissa koettu vaaraksi ja naista on näine ominaisuuksine pelätty miehisissä kulttuureissa.

Myös ”New Age” sijoitetaan 1960-luvulle. Voidaan olettaa, että ”New Age” oli sitä, mitä vahvat naiset tarvitsivat vaihtoehtona esimerkiksi kristinuskolle, joka symbolismissaan oli liian miehinen. Siinä Jumala oli Isä ja Jeesus otti miehen inhimillisen hahmon ja nainen oli luotu vain miehen kylkiluusta. (Anderson ja Hopkins 1991.) Sukupuolivallankumouksen kokeneet naiset suhtautuivat kriittisesti kristillisiin kirkkoihin, joissa virkapaikat olivat miesvaltaisia vaikka enemmistö seurakuntalaisista oli naisia. Eikä kristinuskoko ole ollut ainoa miesten dominoima alue, vaan myös parapsykologia ja esoteerinen tieto ovat olleet miesten hallitsemia. Hoitaminen ja parantaminen (healing) ovat sopineet naisille perinteisestikin. (Bruce 1996, 219). ”New Age” houkutteli 1960-luvulla varmasti hyvin erityyppisiä ihmisiä. Joidenkin ”New Age –matkalaisten” elämäntapa saattoi houkutella juuri itsenäisiä ”sinkku” naisia. Kiertolaiselämä musiikkifestivaaleilta toisille kulkevine asuntovaunuineen ja vanhoine linja-autoineen vastasi itsenäistyvien nuorten toiveita, mutta oletettavasti myös perheen ja miehen kahleista vapautuneen naisen.

Artikkelissani yritän tarkastella ”New Agea” empiiristen tutkimustulosteni valossa. Yritän tulkita tapaa, jolla eri sukupuolet tulkitsevat maailmaansa ja näiden tulkintojen yhteyttä sellaisiin uskomuksiin joita liitetään ”New Ageen”. Oletettavasti naisten ja miesten erilaiset uskomukset muokkaavat sukupuolitettuja arvojamaailmoja ja maailmankuvia (vrt. tyttöjen ja poikien erilainen maailmankuva; Helve 1987).

Mitä "New Age" on?

Kulttuuriantropologi Alan Dundes määrittelee "New Agea" seuraavasti: "Se on paljolti pakoa, pakoa todellisuudesta, se on rationaalisuuden hylkäävä epä-älyllinen liike." Uskonnon tutkija Gordon Melton määrittelee "New Agen" merkitystä muille uskonnoille "... en näkisi sitä uhaksi". Näyttelijätär Shirley MacLaine perustelee omaa yhteyttään "New Ageen": "Olen vain ihmisolento, joka yrittää löytää joitakin vastauksia siihen, mitä me teemme täällä, mistä tulimme ja mihin olemme menossa."

(Lainaukset ovat Otto Friedrichin artikkelista "New Age Harmonies", Time nro 49/joulukuu 1987.)

Onkin vaikeaa määritellä, mitä "New Age" merkitsee eri ihmisille. Jollekin se saattaa olla jonkinlaista pakoa elämän todellisuudesta, kuten Dundes tulkitsee. Ehkä New Age ei ole mikään uhka esimerkiksi kristinuskolle (tai muillekaan uskonnoille kuten Melton tulkitsee). Varmasti se tarjoaa vaihtoehdoisen polun onneen ja terveyden jollekulle harrastajalleen. Myös se saattaa luoda holistisen maailmankuvan (vrt. Aadnanes 1997, 235-236). Shirley MacLainin tavoin monet muutkin yrittävät löytää vastauksia olemassaolon kysymyksiin (ks. Helve 1993b ja 1995a). (Ks. myös Melton 1986 ja 1992). He saattavat löytää vastaukset "New Agestä".

"New Age" ei syntynyt tyhjästä 1960-luvulla. Sen filosofia juontaa juurensa antiikin traditioista, joihin on yhdistetty toisinaan mystisiä kokemuksia. Itseasiassa "New Agellä" on juurensa yli sata vuotta vanhoihin yliluonnollisiin ja maagisiin traditioihin. Sen kasvu on ollut suurinta Yhdysvalloissa. Tämä ei ole yllättävää, sillä se perustuu jo olemassa olleisiin, uinuviin uskonnollis-psykologisiin liikkeisiin, jotka olivat saavuttaneet huippukautensa 1800-luvulla. Ne olivat yhteydessä itämaisiin uskontoihin ja eurooppalaiseen okkultistiseen perinteeseen, jotka olivat tehneet syvän vaikutuksen Amerikan älylliseen eliittiin jo 1800-luvulla. (Rogge 1997.)

1960-luvulla "New Age" oli ensisijaisesti nuoremman sukupolven liike. Nuorten tajuntaa laajentavien huumeiden käyttö sai ymmärrettävän selityksen "New Agessä". Huumeiden käyttöä ei perinteinen uskonto pystynyt hyväksymään. Esimerkiksi kristinuskon käsitykset Jumalasta ja rakkaudesta olivat liian kapea-alaisia sovitettaviksi yhteen huumeenkäyttäjien "matkoillaan" saamien häkellyttävien kokemusten kanssa. "New Agen" oppi, jonka mukaan "jokainen on itse Jumala ja osallinen maailmankaikkeuden luomiseen", ja ajatus siitä, että "voit olla, mitä vain haluat", vetosi varmasti nuoriin, mutta myös sukupuolivallankumouksen kokeneisiin itsenäisiin naisiin. Transkendenssi (tuonpuoleisuus), itsensä toteuttaminen, jooga ja mietiskely ovat kaikki jo ennen "New Agea" olemassaolleen traditioiden osia. Ne vain löydettiin ikäänkuin uudestaan ja niitä alettiin taas harjoittaa. Alun perin oppia kutsuttiin Vesimiehen ajaksi, jolla tarkoitettiin uuden henkisen valaistumisen aikakauden tuloa kuten astrologia oli ennustanut. 1970-luvun alussa, kun liike levisi, otettiin käyttöön nimitys "New Age". (Lisää "New Agen" ilmenemismuodoista ja kehityksestä ks. Aadnanes 1997, 251-332; Heelas 1996, 15-76)

"New Age" -termiä käytetään artikkelissani hyvin laajassa merkityksessä sisältäen uskomuksia ja

tapoja, jotka tulivat suosituiksi laajemmin 1980-luvun lopulla. Useimmat ”New Age” elementeistä ovat kultteja, jotka voidaan kategorisoida ”asiakaskultteiksi” tai ”yleisökultteiksi”. ”Asiakaskultti” rakentuu henkilökohtaisten suhteiden ympärille kuten tarot-korteista lukeminen, astrologia ja kristallipallosta ennustaminen. ”Yleisökultit” rakentuvat puhutun ja kirjoitetun sanan massalevitykselle. Näitä ovat lukuisat ”New Age” –julkaisut (merkittävimmit kustantajat ovat luoneet myös omat ”New Age” –tarjouksensa erikoistuotemerkkeineen), New Age -lehdet, -radio ja televisioasemat ja -ohjelmat, musiikki sekä aihetta käsittelevät internet-sivut. (Bruce 1996, 200) (Ks. taul. 1)

Koska ”New Agen” harjoittamismuodot ovat enemmänkin kultin kuin lahkon kaltaisia, niihin sitoutuneisuudessa on myös eri asteita. Joillekin ”New Age” on vain kirjan lukemista ja joidenkin ajatusten pohtimista, toisille se merkitsee uskomista ufoihin tai jopa maailmankuvan, katsomuksen tai elämäkatsomuksen vaihtoa (ks. käsitteistä, Helve 1987). Esimerkiksi tavat, joilla ihmiset osoittavat kiinnostusta astrologiaan, voivat erota paljon toisistaan.

Kaiken kaikkiaan ”New Age” on käsitteenä vaikea määritellä. Se sisältää kokonaisen runsaudensarven uskomuksia ja rituaaleja. ”New Age” ilmentää määrittelemätöntä uskonnon muotoa, jolla voidaan löytää epämääräiset yhteydet sekä kristinuskoon että merkittävimpiin idän uskontoihin, kuten myös kosketuskohdat panteismiin ja noituuteen.

Voidaan kuitenkin tulkita, että ”New Age” –usko nojautuu siihen, että ihmiset ovat menettäneet uskonsa ja pettyneet rationalismin, sekularismin ja korkean teknologian oikeaoppisuuteen, jotka eivät lopulta ole vastanneet ihmisten elämää koskeviin peruskysymyksiin.

Taulukko 1. ”New Agen” osaelementit

<i>Peruspierre</i>	<i>Rakenteet</i>	<i>Käytäntö</i>
Asiakaskultteja	Perustuu yksilöllisiin suhteisiin	Esim. tarot korttien luku, kristallipallosta, kivistä ja tähdistä ennustaminen, jooga, aromiterapia, aurasta lukeminen UFOt, Humanoidit jne.
Yleisökultit	Perustuu joukkotiedotukseen	‘New Age’ lehdet, TV, Internet, kirjakaupat (esim. USA:ssa on yli 3000 ‘New Age’ kirjakauppaa)

”New Age” ja postmodernismi

Modernismiin liitetään protestanttisen etiikan arvomaailma, hedonistinen massakulutus ja monopolikapitalismi. Postmoderniin aikaan katsotaan kuuluvan mm. nykyajan maailmanlaajuiset tietoverkostot kansainvälisessä markkinataloudessa. Postmodernisaatio johtaa kaikkialla kulttuurisiin muutoksiin. Jälkimodernin ajan väitetään luoneen muutoksia ihmisten asenteisiin, arvoihin ja elämäntapoihin. (Featherstone 1991, 204.)

Postmodernisaatiota kuvataan dynaamiseksi prosessiksi, johon sisältyy myös ideologia ja käytäntö: teollisuuden uudenlainen monikansallinen investointi- ja tuotantopolitiikka, kansainvälinen tietopalvelu, työmarkkinat ja palvelut. Postmoderni koskettaakin vain maailman rikkaita maita, joissa nuorilla on todettu olevan postmaterialistisia arvoja (Bauman Helsingin Sanomissa 28.8.1992; Inglehart 1977 ja 1990; Helve 1993a).

Postmodernismi tulkintamallina jäsentää ja selittää uudella tavalla yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ilmiöitä kuten vihreää liikettä tai feminisimiä. (Ks. esim Bourdieu 1984; ks. myös Fraser & Nicholson 1991, 373-394.) Se auttaa ymmärtämään myös ”New Age” ilmiötä ja sukupuolivallankumousta.

Jälkimodernin ajan on väitetty merkitsevän elämän ristiriitaisuutta ja epävarmuutta. Puhutaan (Beck 1992) riskiyhteiskunnasta, joka uhkaa keskiluokkaisia arvoja aiheuttaen moraalisia kriisejä ja arvojen muutoksia, kun suuret kertomukset (esim. Raamatun, valistuksen ja marxilaisuuden ideologiat) ovat menettäneet merkityksensä ihmisten maailman jäsentäjinä (Featherstone 1991, 201-202). Baumanin (1992) mukaan postmodernismi merkitsee myös eettisten kysymysten merkityksen kasvua ja niiden palautumista yksilötasolle.

Muutokset yhteiskunnissa kommunismin sortumisen jälkeen ovat johtaneet sellaiseen tuntemukseen, että elämme historian käännekohtaa. Radikaaleja muutoksia ovat olleet marxismin modernistisen paradigman sekä keskitetyn suunnitelmatalouden murtuminen entisissä kommunistimaissa. Toisaalta modernistisia takaiskuja kuitenkin suunnataan postmodernismia vastaan (Jencks 1996, 477). Esimerkiksi monet fyysikot eivät pidä totena riskiyhteiskunta tai kaaosteoriaa eivätkä muitakaan postmoderneja teorioita. Silti on ilmiöitä, jotka johtavat uskomaan, että maailma saattaisi vaihtaa paradigmaa vuoteen 2000 mennessä, esimerkiksi ekologisten kriisien kuten kasvihuoneilmion vuoksi. Yksi avainmuutoksista kohti jälkimodernia maailmaa on muutos epistemologiassa, tiedon ymmärtämisessä (Jencks 1996, 478). Se painottaa luonnon jatkuvuutta, tieteen kehityksellistä luonnetta. Se ei merkitse täydellistä skeptisismistä ja kaikkien suurten kertomusten tai uskomusten loppua (vrt. Lyotard 1996, ”metakertomus”). Se tukee suhteellista absolutismia ja ajatusta, että väitteet totuudesta ovat herkkiä aika ja kontekstisidonnaisia

Modernin ajan muuttuminen postmoderniksi läntisissä teollisuusyhteiskunnissa on johtanut myös uuteen uskonnolliseen heräämiseen. Vietnamin sota aikaansai vastakulttuurin nousun. Nuorison kapinointi Vietnamin sotaa vastaan oli uusien uskonnollisten liikkeiden alku. Nuoriso kapinoi myös

modernin kulttuurin materialismia vastaan. ”New Age” –kulttuuri antoi heille mielikuvan spontaaniudesta, rakkaudesta ja vapaudesta. Ironista kyllä, vaikka se hylkäsi materialismin, kuitenkin huumeidenkäyttö johti lisääntyvään kaupallistumiseen. (Ks. lisää esim. Glock ja Bellah 1976, Tipton 1984)

Sukupuolitettu arvomaailma

Kettutyöt ovat Suomessa nostaneet keskusteluun nuorten arvoja ja vaihtoehtoisia maailmankuvia koskevan tematiikan kysymyksiä. Ovatko nuoret luoneet perinteisen suomalaisen, kristillishumanistisen arvomaailman tilalle jonkun uuden? Nämä ajankohtaiset kysymykset liittyvät laajemmin eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin ja arvojen muutoksiin.¹

Uudessa ”vihreässä” tai ekologisessa maailmankuvassa tärkeitä ovat tuotannon ja kulutuksen ympäristöystävällisyys. Vihreän maailmankuvan takana voidaan olettaa olevan uudenlainen luonnon ja ihmisen suhteen määrittäminen. Esimerkiksi kettutyttöjen suhtautuminen eläimiin ei ole välineellistä vaan pikemminkin sosiaalista ja eettistä. Eläimet ovat ihmisiin verrattavia ystäviä, joiden elinolojen puolesta ollaan valmiita asettumaan vaikka lakeja vastaan. Vihreän maailmankuvan ideologisina lähtökohtina voidaan pitää environmentalismia ja ekosentrismia (ks. Massa 1991, 80-81). Tässä maailmankuvassa tärkeää on luontosuhde ja ne merkitykset, joita annetaan luonnolle ja ihmisille.

Vihreän maailmankuvan mukaan ihmisellä ei ole etuoikeutta luontoon ja sen eliöihin nähden. Luonnolla on hänelle itseisarvo: ekologian kaikki osat ovat samanarvoisia (vrt Linkola 1989). Esimerkiksi eläimillä on oikeus omaan elämään ja luontaiseen käyttäytymiseen. Tällainen maailmankuva ohjaa ihmistä suojelemaan luontoa ja ottamaan sen huomioon kaikessa käytöksessään. Hänen pitää olla myös valmis luopumaan keskeisestä asemastaan maapallolla. Esimerkiksi kasvissyönnöksi on keino vähentää eläinten kärsimystä ja ekosysteemien tuhoutumista.

Sukupuoliroolien aidat ovat alenemassa. Nuoret ovat entistä erilaisimpia elämäntavoissaan ja he myös hyväksyvät erilaisia elämäntapoja. Vertailevat pitkittäistutkimukset (vrt. Helve 1993a) osoittavat, että yhteistä on myös epäluottamus instituutioita kuten poliittisia puolueita kohtaan.

---

1 Eri maissa on toteutettu viime aikoina vertailevia asenne- ja arvotutkimuksia. Esimerkiksi brittiläisessä survey-tutkimuksessa (British Social Attitudes) on kartoitettu ihmisten asenteita vuosittain vuodesta 1983 lähtien. Tutkimus on liittynyt osana ISSP (International Social Survey Programme) ohjelmaa, jossa on 18 eri maata mukana. Pohjoismaista ovat mukana olleet Norja ja Ruotsi. (Jowell, Brook & Taylor 1992). Euroopan yhteisön maat ovat keränneet yhteisön sisällä elävistä nuorista vertailevat aineistot ”Young Europeans” surveyt (1987 ja 1990) vuosina 1982 ja 1987. Niissä on mukana myös kartoitettu nuorten asenteiden ja arvojen muutosta.

Sukupuolierot uskomuksissa

Uskonnollisten käsitysten, asenteiden, tuntemusten ja kokemusten mittaaminen on on yleistä uskontopsykologisessa tutkimuksessa. Siihen on kuulunut tilastotiedon keräämistä esimerkiksi kirkossa käymisestä, rukoilemisesta tai havainnointia. Myös useita vaihtoehtoisia tekniikoita, kuten haastatteluja, on käytetty uusien uskontojen ja ideologioiden tutkimuksessa. (Brown 1987, 48-73.) Ei ole helppoa eikä mutkatonta tutkia uskomuksia (ks. myös Parsons 1971; Argyle ja Beit-Hallahmi 1975.)

Uskomukset ovat osa laajempia historiallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä uskomusjärjestelmiä (Deconchy 1991, 14). Esimerkiksi nuorten uskonnon takana on laaja joukko uskomuksia, epäilyksiä, kristillisiä ja esikristillisiä traditioita sekä muita maailman filosofioita ja uskontoja (mm. idän uskontoja – kutsuttu uusiksi uskonnollisiksi liikkeiksi samoin kuin ”New Age” –liikkeiksi), jota voimme kutsua uskontojärjestelmäksi. (Tästä enemmän ks. Helve 1994)

Seuraavat taulukot osoittavat, kuinka kiinnostuneita pojat ja tytöt olivat ”New Age” –ilmiöistä (taulukko 1) ja uskosta ufoihin (taulukko 2). Tiedot perustuvat vuoden 1995 vertailevaan tutkimukseen N=457).

Taulukko 1. Kiinnostus 'New Age' ilmiöön (%)

	<i>Erittäin kiinnostunut</i>	<i>Jonkinverran kiinnostunut</i>	<i>Ei osaa sanoa</i>	<i>Vähän kiinnostunut</i>	<i>Ei kiinnosta ollenkaan</i>
Tytöistä	1.3%	6.2%	17.7%	19.5%	55.3%
Pojista	2.7%	1.4%	8.0%	15.6%	72.3%
Kaikista	2.0%	3.7%	12.9%	17.6%	63.8%

Taulukko 2. Usko UFOihin (%)

	<i>Uskoo</i>	<i>Ei osaa sanoa</i>	<i>Ei usko</i>
Tytöistä	27.6%	43.5%	28.9%
Pojista	37.7%	29.8%	32.5%
Kaikista	32.7%	36.6%	30.7%

Taulukko 3. Usko Jumalaan (%)

	<i>Uskoo kuten kirkko opettaa</i>	<i>Uskoo, mutta eri tavalla kuin kirkko</i>	<i>Ei osaa sanoa</i>	<i>Ei usko</i>
Girls	44.4%	29.1%	18.8%	7.7%
Boys	25.8%	23.5%	34.8%	15.9%
Average	35.1%	26.4%	26.8%	11.7%

Taulukko 4. Kirkossakäynnin useus (mukana eivät ole osallistuminen kirkkohäihin, kastetilaisuuksiin tai hautajaisiin) (%)

	<i>Vähintään kerran kuukaudessa</i>	<i>Pari kertaa vuodessa</i>	<i>Kerran vuodessa</i>	<i>Vähemmän kuin kerran vuodessa</i>	<i>Ei osallistu koskaan</i>
Tytöistä	0.4%	36.3%	24.2%	18.8%	20.3%
Pojista	3.9%	13.6%	18.0%	27.2%	37.3%
Kaikista	2.2%	24.8%	21.1%	23.1%	28.8%

Taulukko 5. Rukoilemisen useus (%)

	<i>Säännöllisesti päivittäin</i>	<i>Kerran pari kuukaudessa</i>	<i>Vähemmän kuin kerran kuukaudessa</i>	<i>Vain tietyissä tilanteissa</i>	<i>Ei rukoile milloinkaan</i>
Tytöistä	27.9%	27.0%	7.5%	26.1%	11.5%
Pojista	9.4%	10.3%	8.5%	31.3%	40.5%
Kaikista	18.7%	18.7%	8.0%	28.6%	26.0%

Tytöt vaikuttavat uskonnollisemmilta, mitä tulee uskoon Jumalaan (taulukko 3) ja kirkossa käymiseen (taulukko 4). Suurempi osuus pojista (72,3 %, tytöistä 55,3 %) sanoi, ettei ollut lainkaan kiinnostunut ”New Age” –ilmiöistä (taulukko 1). Pojista suurempi osa (37,7 %, tytöistä 27,6 %) sanoi uskovansa ufoihin (taulukko 2). Kuitenkin pojissa oli myös enemmän niitä, jotka eivät ufoihin uskoneet (32,5 % pojista, 28,9 % tytöistä).

Mielenkiintoista on että tytöt näyttävät olevan uskonnollisempia kuin pojat, kun heidän uskonnollisuuttaan verrataan uskonnon konatiivisella (esimerkiksi kirkossa käymisen ja rukoilemisen useus) ja kognitiivisella (usko Jumalaan) ulottuvuudella, mutta he lukevat myös poikia

useammin horoskooppeja ja uskovat niihin.

Tyttöjen kiinnostus muita kuin evankelis-luterilisen kirkon uskontoa kohtaan on myös suurempaa kuin poikien. Näyttää siltä, että tytöt ovat ylipäätänsä kiinnostuneempia kuin pojat henkisistä asioista ja avoimempia ottamaan vastaan omaan uskonnolliseen kulttuuriimme kuulumattomia uusia hengellisiä ja henkisiä virtauksia. On kysyttävä, onko miesten ja naisten kulttuurit erilaisia. Salliiko naisten kulttuuri enemmän kuin miesten?

Tutkimus skandinaviaalisesta uskonnollisuudesta (Susan Sundback 1994) osoittaa, että islantilaiset uskovat useimmin (79%) perinteiseen käsitykseen Jumalasta, suomalaiset toiseksi useimmin (65 %). Suomalaisia nuoria koskevassa tutkimusmateriaalissani (Helve 1995) vain 44,4 % tytöistä ja 25,8 % pojista sanoi uskovansa Jumalaan kuten kirkko opettaa (ks. taulukko 3). Sundbackin tutkimuksen mukaan islantilaisten ja suomalaisten jälkeen tulevat tanskalaiset (59 %), norjalaiset (58 %) ja ruotsalaiset, jotka vaikuttavat uskovan vähiten Jumalaan (38 %).

”New Age” –liikkeitä koskevassa vertailussa suomalaiset vaikuttavat uskovan useimmin (46 %) universaalin hengen tai voiman olemassaoloon, ruotsalaiset seuraavat lähellä (44 %), seuraavina ovat norjalaiset (35 %). Tanskalaisten ja islantilaisten prosentti on samansuuruinen (32 %). Islantilaisista usko sielun jälleensyntymiseen 32 %, suomalaisista 24 %, ruotsalaisista 17 %, tanskalaisista 15 % ja norjalaisista 13 % (Sundback 1994). Seuraava kysymys on: kuinka eri tavoin nuoret ymmärtävät ”New Age” – käsitteen?

Pohdintaa

Kaikissa ikäryhmissä naiset ovat miehiä uskonnollisempia. Miehiä todennäköisemmin naiset kuvaavat itseään uskonnollisiksi, kuuluvat miehiä useammin kirkkoon, rukoilevat säännöllisesti, tuntevat olevansa lähellä Jumalaa jne. (Weiss-Ozorak 1996, 17). Vaikuttaa todennäköiseltä, että heidän kokemuksensa uskonnosta on erilaista kuin miehillä. Viime aikojen tutkimus viittaa siihen, että naiset ja miehet kokevat Jumalan ja uskonnon eri tavalla. Naisilla pääpaino vaikuttaa olevan henkilökohtaisessa suhteessa rakastavaan Jumalaan ja toisiin uskonnollisen yhdiskunnan jäseniin (Anderson ja Hopkins 1991; Weiss-Ozorak 1996, 18). Eroja on selitetty miesten ja naisten sosialisatiolla, joka kehittää myös erilaiset näkemykset moraalista. Naiset painottavat huolenpitoa ja yhteyttä suurimpana moraalisena hyveenä, kun taas miehet painottavat itsenäisyyttä ja objektiivisuutta (Gilligan 1982).

Nyt, kun suomalaisia tyttöjä rohkaistaan näkemään itsensä tasavertaisiksi miehiin nähden, miehistä riippumattomiksi, patriarkaalisen uskonnon heille tarjoama rooli ja minäkuva on ristiriidassa heidän uuden, positiivisen minäkuvansa kanssa.

Arvoissa on eroa sukupuolten välillä. Tytöt suhtautuivat varauksellisesti tieteen ja teknologian saavutuksiin. He olivat myös epäileviä jatkuvan talouskasvun suhteen. Heidän arvonsa olivat poikia useammin ei-materialistisia. He eivät olleet yhtä halukkaita ylläpitämään olemassa olevaa

sosiaalista struktuuria kuin enemmän materialismiin taipuvat pojat. Nämä erot osoittavat eri tapoja, joilla miehet ja naiset selittävät maailmaa. Taloudellisen niukkuuden olosuhteissa, jotka kohtaavat enemmistöä tämän päivän Suomen nuorista, omasta fyysisestä ruumiista on tullut yksi pääkohteista, joihin kontrollia voidaan käyttää. Hetkenä, jona enemmistö nuorista ei voi ”hallita” juuri muuta, keho tarjoaa yhden tärkeän puolen ja tulee ensisijaiseksi keinoksi hyvänolon tunteen saavuttamiseksi.

Kehonrakennuksen suosion kasvu, kiinnostus ”New Agen” käsityksiin tietoisuuden ja täyttymyksen ”korkeampien” asteiden saavuttamisesta mietiskelyn tai ”transsiin vaipumisen” avulla, huumeiden (kuten ekstaasin) käyttö ja muut muodot ovat yhteydessä tähän omaan ruumiiseen syventymiseen (ks. lisää: Pini 1997, 162-166).

Pohdittaessa sitä, millaiset ihmiset tuntevat houkutusta ”New Ageen”, näyttää ilmeiseltä, että se on vahvin niissä osissa Eurooppaa ja Amerikkaa, joissa kristillisyys on heikointa. ”New Age” myös vetoaa naisiin paljon miehiä enemmän. Syynä tähän saattaa olla sekä se tosiasia, että naiset ovat yleensä taipuvaisempia uskonnolliseen toimintaan, ja myös jotkut ”New Age” –ajatukset (kuten roolien näkeminen feminismin periaatteita vastaaviksi). ”New Age” on vedonnut yleisesti yhtä paljon nuorempiin sukupolviin kuin vanhempiinkin, koska nuoremmat ovat nähneet sen vastakulttuuriksi. Arvioidessamme ”New Age” –ilmiöiden merkitystä voimme päätellä, että sen vastakulttuurinen merkitys on varmasti melko pieni (Bruce 1996, 222). ”New Ageen” henkilökohtaisesti sitoutuneiden ihmisten taustalla on myös tärkeitä sukupuoleen liittyviä muutoksia ihmisten arvoissa ja maailmankuvissa.

Copyright © Helena Helve 1999

First published in Marburg Journal of Religion